

Nota Volkstuinen Enschede

Enschede, 12 februari 2013

Volkstuin (bron: Wikipedia)

*Een **volkstuin** is een particuliere tuin die niet bij de eigen woning ligt. Volkstuinen zijn er in vele soorten en maten: van traditionele moestuinen waar groente en eventueel fruit en kruiden op verbouwd worden, tot siertuinen met bloemen, heesters, een gazon, een vijver en zelfs bomen. Soms hebben siertuinen een thema, bijvoorbeeld een Engelse landschapstuin, een rotstuin, een natuurvriendelijke tuin of een Japanse tuin. Daarnaast kent de volkstuin allerlei tussenvormen waarin nutsgewassen en siergewassen door elkaar worden geteeld.*

Afhankelijk van de gemeentelijke bouwvoorschriften, mogen er opstellen op de tuin staan: een platte bak, een kas, een schuurtje of een tuinhuis. In sommige tuinhuisen mag gedurende de zomerperiode (april-oktober) overnacht worden, dat wordt dan door de gemeente in een vergunning geregeld.

1. Inleiding

Naar aanleiding van verschillende signalen vanuit volkstuinverenigingen over volkstuinvoorzieningen, zoals het plaatsen van bergingen, sanitaire mogelijkheden en waterpunten, zijn er in de stadsdeelcommissie Oost van 21 juli 2011 vragen gesteld over de ongelijke behandeling van volkstuinen in Enschede. De wethouder heeft daarop toegezegd naar een oplossing te zoeken in overleg met de volkstuinverenigingen. In antwoord op de vragen d.d. 24 juni 2011 ex artikel 38 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de Raad heeft het college dit nog eens bevestigd en daarbij aangegeven een volkstuinenbeleid te ontwikkelen.

Tevens heeft de Gemeenteraad op 7 november 2011 de motie aangenomen met betrekking tot onderzoek op welke locaties in de toekomst nieuwe volkstuincomplexen zouden kunnen worden gevestigd.

Bovenstaande ontwikkelingen bevestigden de noodzaak van het vaststellen van een gemeentelijke visie op stadsranden. Deze visie is verwoord in deze nota die als een kadernota voor de regelgeving en voor het proces van de verdere ontwikkeling van volkstuinen zal gelden. Het streven is daarbij gericht op het in goed overleg met de Enschedese samenleving mogelijk maken van aantrekkelijke en gezonde volkstuinen in Enschede.

2. Volkstuinen in Enschede

In Enschede heeft er in 2012 een inventarisatie plaatsgevonden van de in Enschede aanwezige gemeentelijke en particuliere volkstuinen. In totaal zijn er op 11 verschillende locaties 16 volkstuincomplexen in Enschede.

Hiervan zijn er 5 in eigendom van de gemeente. Van 3 volkstuincomplexen is de gemeente gedeeltelijk eigenaar en het overige deel is in handen van particulieren.

De gemeente verhuurt in enkele gevallen het complex aan een vereniging, in weer andere gevallen verhuurt de gemeente elke afzonderlijke tuin aan een particulier.

In Enschede Zuid is een particuliere volkstuin aan de Voshaarweg opgeheven. Aan de groep volkstuinders die hiervan gebruik maakte is toegezegd om te helpen met het zoeken naar een vervangende locatie.

Voor een kaart, zie bijlage 1.

3. Onderzoek en inventarisatie

Het onderzoeksbureau Informatie en Onderzoek (I&O) heeft begin 2012 een peiling gedaan over de volkstuinen in Enschede, waarbij is onderzocht of de inwoners van Enschede zelf groente en fruit willen kweken en of er interesse bestaat in het bezitten van een volkstuin of een andere voorziening om dit te doen.

Uit het rapport is o.a. het volgende gebleken:

- 23% van de bevolking kweekt zelf groente en fruit, waarvan slechts 2% in de volkstuin;
- van diegenen die nu niet zelf groente of fruit kweken heeft 28% interesse om dit eventueel te gaan doen;
 - 75% hiervan doet dit het liefst in eigen tuin;
 - 12% geeft de voorkeur aan een collectieve tuin;
 - 10% wil dit graag in een volkstuin doen.
- het oordeel van de volkstuinders over de huidige volkstuinen:
 - in het algemeen tevreden;
 - er ontbreken voorzieningen (toiletten, wasbak, berging, waterafvoer);
 - te strenge regels voor het plaatsen van kassen (maximaal 1 meter hoog);
 - beter bestuur: weerspiegeling tussen buitenlanders/Nederlanders is niet optimaal.

Geconcludeerd kan worden dat geïnteresseerden voor volkstuintjes vaak niet weten hoe men in het bezit kan komen van een volkstuin. Ook omdat er nu al wachtlijsten zijn bij diverse volkstuincomplexen, verdient het aanbeveling meer mogelijkheden te bieden voor het gebruik van volkstuinen door te onderzoeken waar binnen de gemeente mogelijkheden aanwezig zijn.

Voor meer informatie, zie bijlage 2

4. Overleg met de vertegenwoordigers van de gemeentelijke volkstuincomplexen

In november 2012 is een gezamenlijk overleg met de vertegenwoordigers van de gemeentelijke volkstuinen gestart. Uit deze overleggen kwam het volgende naar voren.

Basisvoorzieningen.

De vertegenwoordigers van de gemeentelijke volkstuinen zijn unaniem van mening dat elke volkstuin in ieder geval dient te beschikken over basisvoorzieningen als toiletten, waterpunt(en) en elektra.

Gemeenschappelijke ruimte.

Tevens wordt de voorkeur gegeven aan een gemeenschappelijke ruimte, waar men het benodigde groot materiaal kan opslaan. In de gemeenschappelijke ruimte zouden tevens toiletten en een schuilmogelijkheid kunnen worden gerealiseerd.

Planten- en boogkassen.

Met betrekking de bepalingen rond de planten- en boogkassen is men van mening dat hier “flexibel” mee moet worden omgegaan. Kassen van één meter hoog zijn niet functioneel, de over het algemeen oudere gebruikers, moeten er kruipend doorheen. De vertegenwoordigers van de gemeentelijke volkstuinen pleiten dan ook voor een hoogte van 1.80 meter voor plantenkassen en niet permanente boogkassen. Regels dienen te worden gesteld t.a.v. materiaal en vormgeving. Handhaving door vereniging en gemeente is vervolgens van belang.

Schuilmogelijkheid.

Daar waar op het complex geen of onvoldoende mogelijkheid is voor een gezamenlijke schuilmogelijkheid, moet het mogelijk zijn meerdere schuilmogelijkheden te creëren van maximaal 1,80 meter hoog (in een geval is dat al eerder toegestaan). Uiteraard dienen goede afspraken te worden gemaakt over de realisatie (materiaal, vormgeving en plek) van een dergelijke schuilmogelijkheid.

Handhaving.

De vertegenwoordigers van de gemeentelijke volkstuinverenigingen constateren ook dat er door de gemeente geen prioriteit wordt gesteld aan de handhaving van de regels op de tuinen. Er is hierover geen eenduidig beleid. Dit maakt het er voor de coördinatoren van de tuinen niet gemakkelijker op om de gebruikers aan te spreken op eventuele misstanden.

Aan de andere kant stellen zij een bepaalde “flexibiliteit” wat betreft handhaving op prijs.

Samenwerking gemeentelijke volkstuincomplexen en Voedselbank.

Naar aanleiding van het bij elkaar brengen van de vertegenwoordigers van de gemeentelijke tuinen is er een samenwerking gestart tussen deze volkstuinten. De vertegenwoordigers van de gemeentelijke tuinen hebben afgesproken bij elkaars tuinen te komen kijken, hoe een ieder het doet en om te overleggen hoe zij elkaar op diverse terreinen kunnen ondersteunen en helpen.

Thans worden afspraken gemaakt over samenwerking tussen de gezamenlijke gemeentelijke volkstuincomplexen en de Voedselbank. Het betreft hier het ter beschikking stellen van over gebleven producten aan de Voedselbank.

5. Bepalingen in de bestemmingsplannen.

In de diverse bestemmingsplannen worden verschillende uitgangspunten gehanteerd voor de volkstuinten. Dit heeft uiteraard ook te maken met de omgeving van de tuinen. De in het thans ter visie liggende bestemmingsplan Buitengebied Zuidoost 2009 opgenomen bepalingen voor “recreatievolkstuin”, zijn leidend voor de volkstuinten. Hierin komt onder andere het volgende naar voren:

- Voor berging en plantenkassen:
Bij een volkstuin van minimaal 100 m²: berging maximaal 5 m², hoogte maximaal 1 meter.
- Voor niet-permanente boogkassen: maximale bouwhoogte 1,5 meter.
- Voor gezamenlijke berging/sanitaire voorziening:
Bij een complex groter dan 5000 m²: oppervlakte gebouw maximaal 150 m², goothoogte, 3 meter, bouwhoogte 6 meter.
- Geen individuele schuilmogelijkheid mogelijk.
- Nutsvoorzieningen:
Oppervlakte maximaal 25 m², goothoogte 3 meter, bouwhoogte 5 meter.

Het ligt in de bedoeling deze bepalingen ook op te nemen in nieuwe bestemmingsplannen en van toepassing te verklaren op eventueel nieuw te realiseren volkstuinten.

Voor de reeds bestaande volkstuinten wordt voorgesteld zo veel mogelijk te handelen overeenkomstig het bovenstaande. Voor gemeentelijke volkstuinten is dat eenvoudiger dan voor particuliere volkstuinten, waarvan de medewerking van de eigenaar nodig is.

6. Conclusies.

A. Als we de wensen van de vertegenwoordigers van de gemeentelijke volkstuinten vergelijken met de leidende bepalingen in het bestemmingsplan blijkt het volgende.

1. Er zijn mogelijkheden om de gewenste basisvoorzieningen (toiletten, waterpunt en elektra) te realiseren op complexen van minimaal 5000 m². Het bestemmingsplan biedt hiervoor echter geen mogelijkheid op de kleinere complexen.
2. De hoogte voor de berging en plantenkas bedraagt niet meer dan 1 meter. De maximale hoogte van de niet permanente boogkas is 1.50 m. De volkstuinvertegenwoordigers zijn van mening dat de hoogte zou moeten worden gesteld op 1.80 m voor zowel berging, plantenkas als niet-permanente boogkas.
3. Meerdere schuilmogelijkheden op het volkstuincomplex zijn op basis van het bestemmingsplan niet mogelijk.

B. Naast de vastgestelde oppervlaktes en hoogtes in het bestemmingsplan dient de gemeente in overleg met de volkstuinvertegenwoordigers regels op te stellen omtrent het materiaal, vormgeving en plekken waarvan en waarop de gemeenschappelijke ruimte, berging, plantenkas, niet permanente boogkas en schuilplek kunnen worden gerealiseerd. Handhaving door zowel de vereniging als de gemeente is vervolgens van belang.

C. Verhuur van tuinen aan individuele gebruikers door de gemeente is niet efficiënt.

D. Gelijktijdig met de gesprekken met de volkstuinverenigingen heeft het bestemmingsplan Buitengebied Zuidoost 2009 ter visie gelegen. De daarin opgenomen regels met betrekking tot volkstuinten bevatten maximale hoogtes voor bergingen, plantenkassen en niet-permanente boogkassen. Er is begrip voor het standpunt van de volkstuinders om die hoogten te maximeren naar 1.80 meter. Voor de niet-permanente boogkassen kan worden ingestemd met een hoger maximum, omdat deze voor de winter worden afgebroken en dus geen visuele hinder opleveren. Echter, die visuele hinder geldt wel voor een hoger maximum van de bergingen en plantenkassen. Ook om te voorkomen dat die ruimtes geschikt worden voor een recreatief gebruik met een kans op het ontstaan van overlast wordt toch vastgehouden met de regeling zoals opgenomen in het genoemde bestemmingsplan. Daardoor wordt tevens het gebruik van gemeenschappelijke voorzieningen bevorderd.

7. Eventuele nieuwe locaties.

Na een inventarisatie bij de stadsdelen is gebleken dat een aantal gemeentelijke locaties wat betreft omvang in aanmerking zouden kunnen komen voor vestiging van een volkstuincomplex.

Volledigheidshalve zal voor deze locaties nog wel een nader onderzoek moeten worden verricht op hun geschiktheid als volkstuin.

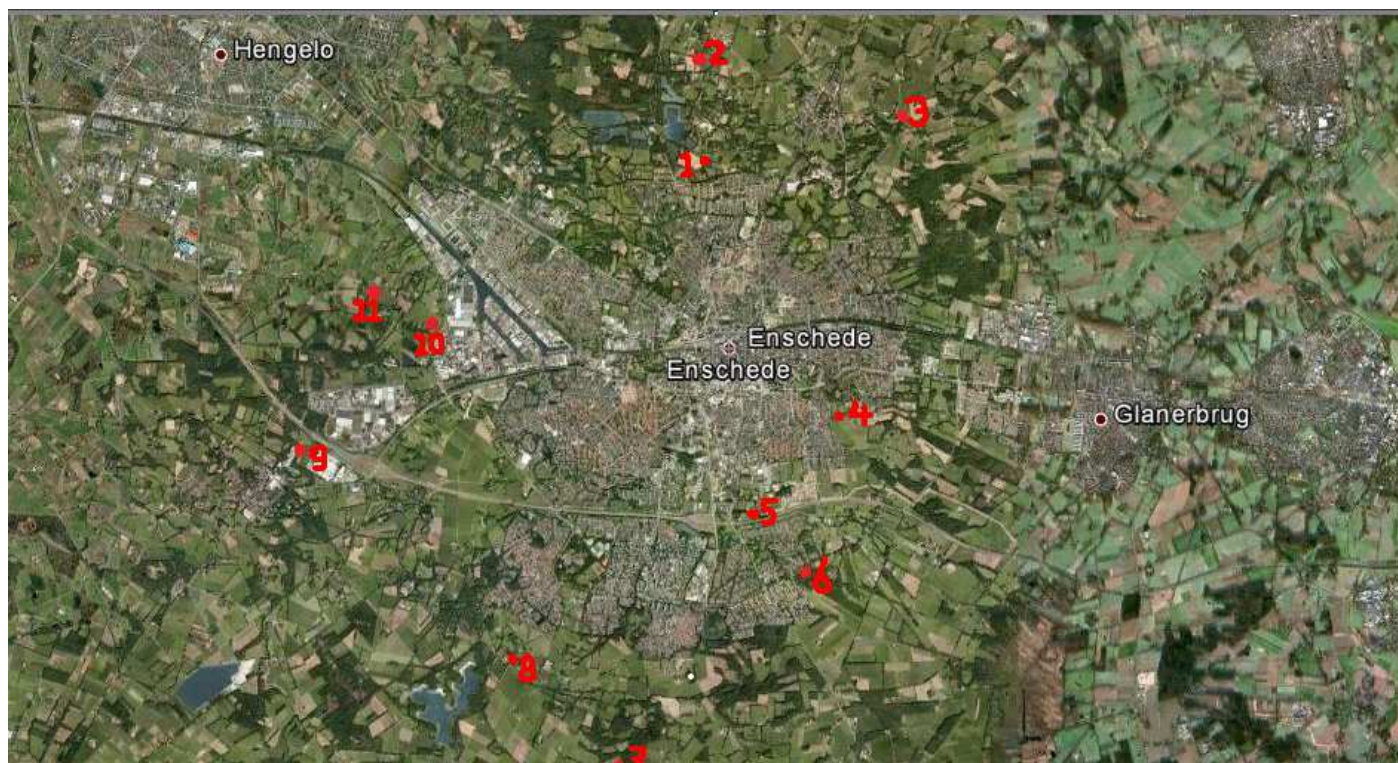
De nieuwe locaties zijn:

- Maïsveld, Gronausestraat, Willem Barendszstraat;
- Klein Boekelerveldweg, Telgendijk;
- Geerdinkszijdeweg, kop Marssteden.

8. Beleid

- A. Om een zekere mate van uniformiteit op de volkstuinen te realiseren voor met name bouwwerken, vormgeving en materiaal zijn de volgende maatregelen noodzakelijk
 - 1. Wat betreft de maximale hoogte van de berging en de plantenkas vasthouden aan die in de regeling, zoals opgenomen in het bestemmingsplan Buitengebied Zuidoost 2009, te weten maximaal 1 meter.
 - 2. In overleg met de vertegenwoordigers van de gemeentelijke volkstuinen bezien hoe de basisvoorzieningen: toiletten, waterpunt en elektra kunnen worden gerealiseerd. Ook op die complexen waar geen gezamenlijke berging en/of sanitaire voorziening aanwezig is.
 - 3. In overleg met de volkstuinverenigingen regels opstellen voor materiaal, vormgeving en plaats van de te realiseren bouwwerken.
 - 4. Tuinen niet langer verhuren aan individuele gebruikers. Als gemeente stimuleren dat de gebruikers zich verenigen in een stichting of vereniging.
- B. De mogelijkheden tot verkoop van de gemeentelijke volkstuincomplexen aan de betrokken gebruikers/verenigingen nader onderzoeken.
- C. De thans beschikbare “nieuwe locaties” voor de volkstuinen nader onderzoeken op geschiktheid.

Bijlage 1 Inventarisatie volkstuinen Enschede 2012

1. Brandemaatweg
2. Vergertsveldweg
3. Vegerweg
4. Mensinkweg
5. Engerinksweg
6. Verwooldsweg
7. Kwekkeboomweg
8. Voshaarweg
9. Winterhaarweg
10. Auke Vleerstraat
11. Tweekelerweg

Bijlage 2: Factsheet Enschedepanel

